

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Dopady Brexitu na českou rozvojovou spolupráci

Anna Klímová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

Dopady brexitu na českou rozvojovou spolupráci

Anna Klímová

Vedoucí práce:

Ing. Ondřej Horký-Hlucháň, PhD.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Moc ráda bych poděkovala panu Ing. Ondřeji Horkému-Hlucháčovi, PhD. za odborné vedení práce, cenné rady a především za trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Obsah

Obsah	5
Seznam grafů a obrázků	6
Úvod	7
1. Evropeizace rozvojové spolupráce: koncept a metodologie	9
1.1. Institucionální evropeizace	9
1.1.1. Perspektiva „Bottom-up“	9
1.1.2. Perspektiva „top-down“	11
1.2. Politicko-ideologická evropeizace	13
1.2.1. Perspektiva „bottom-up“	13
1.2.2. Perspektiva „top-down“	15
1.3. Finanční evropeizace	16
1.3.1. Perspektiva „bottom-up“	16
1.3.2. Perspektiva „top-down“	17
1.4. Perspektiva horizontální „peer to peer“	19
2. Jak Velká Británie ovlivnila rozvojovou politiku EU?	21
2.1. Institucionálně	21
2.2. Politicko-ideologicky	22
2.3. Finančně	24
3. Dopady brexitu na českou rozvojovou spolupráci	25
3.1. Institucionální dopady	25
3.2. Politicko-ideologické dopady	29
3.2. Finanční dopady	34
Závěr	38
Seznam literatury	41
Resume	47

Seznam grafů a obrázků

Graf 1-A Členské státy EU a kolik procent z jejich HNP je vyčleňováno na rozvojovou spolupráci	18
Graf 3-A Eurozóna před a po BREXITU	26
Graf 3-B Distribuce bilaterální ODA dle regionu v roce 2019	32
Graf 3-C Distribuce bilaterální ODA dle příjmu partnerské země	32
Graf 3-D Distribuce Multilaterální a Multi-bilaterální ODA v roce 2016.....	33

Úvod

Velká Británie s konečnou platností opustila Evropskou unii (dále jen EU) k 1. lednu 2021. Jedná se o naprosto novou a bezprecedentní situaci pro evropské společenství, jelikož doposud žádný stát EU neopustil. Velká Británie byla jedním z největších přispěvatelů do rozpočtu EU a celkově jedním z dominantních států v rámci EU s nezanedbatelným vlivem na její jednotlivé politiky. Cílem této práce je analyzovat konkrétně jaký vliv bude mít tato absence Velké Británie v EU na českou rozvojovou spolupráci. Protože doposud v dané oblasti neexistovala mezi Velkou Británií a Českou republikou žádná bilaterální dohoda ani společné projekty týkající se rozvojové spolupráce, zaměřuji se nejdříve na dopady Brexitu na rozvojovou spolupráci EU a až následně na to, jak moc bude touto skutečností ovlivněna česká rozvojová spolupráce.

Dopady jsou rozděleny na finanční, institucionální a politicko-ideologické dopady. Zároveň se jedná o rozměry evropeizace, což je koncept, kterému se věnuji v konceptuální a metodologické části práce. Toto rozdělení do tří kategorií zůstává stejné pro všechny tři kapitoly této práce. V rámci finanční kategorie je cílem práce zjistit, jak se vlivem brexitu změní výše a způsob financování rozvojové spolupráce jak v EU, tak následně i v ČR. Z institucionálního hlediska mě zajímají institucionální změny, tedy zdali se například změní poměr sil v orgánech EU, jež se podílejí na vytváření rozvojové politiky. opět u obou subjektů. Z politicko-ideologického hlediska je cílem práce odvodit vliv nepřítomnosti Británie v EU na celkové směřování, utváření a následnou implementaci rozvojové politiky EU a z toho plynoucí dopady přímo na ČR.

Situace, jež je východiskem práce, je stále nová a v příštích letech bude jistě podléhat dalšímu vývoji, z toho důvodu je pozornost v této práci věnována dopadům, které se dají předpokládat a odvodit z aktuálně dostupných dat. Jako primární zdroje využívám oficiální dokumenty, statistiky, výkazy a publikace EU, ČR, Velké Británie a dále různých mezinárodních organizací, a to zejména

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Další informačním východiskem je odborná literatura. Ze zahraničních autorů, zabývajících se přímo dopady brexitu na státy V4, kam patří i ČR, v oblasti zahraniční politiky či rozvojové spolupráce samotné, stojí za zmínění například Simon Lightfoot, Balázs Szent-Iványi či Sophia Price. Tito autoři se zabývají nejen dopady, ale i vztahy mezi V4 a institucemi EU v rámci zahraniční i rozvojové politiky obecně. Z tuzemských autorů se touto problematikou zabývá například Ondřej Horký-Hlucháň.

Hlavní text práce je rozdělen do tří částí. V konceptuální a metodologické části práce se nejprve zaměřuji obecně na dynamiku vztahů mezi EU a členskými státy v rámci rozvojové politiky. Zabývám se tím, jak členské státy EU mohou ovlivňovat a ovlivňují fungování, směřování a financování rozvojové spolupráce EU, a naopak jakým způsobem mohou evropské instituce či už samotné členství v EU ovlivnit členské státy a jejich individuální rozvojové politiky. K tomu se pojí například i popis toho, jaké existují formy zapojení zemí do zahraniční rozvojové spolupráce na úrovni EU, v jaké výši jsou příspěvky a jejich využití a jak funguje spolupráce i mezi samotnými dárci. Souhrnně tedy v první části půjde o vysvětlení evropeizace rozvojové spolupráce. V druhé části již analyzuji, jak konkrétně Velká Británie sama o sobě ovlivnila evropskou rozvojovou spolupráci, tedy vliv britské rozvojové politiky na diskurz té evropské a evropeizace britské rozvojové spolupráce. V části třetí konečně analyzuji samotný vliv vystoupení Velké Británie z EU na ČR a její rozvojovou spolupráci, respektive na to, zda a nakolik bude rozvojová spolupráce ČR touto skutečností ovlivněna.

1. Evropeizace rozvojové spolupráce: koncept a metodologie

Hlavní koncept, který je potřeba nejdříve vysvětlit a o který se v průběhu celé práce opírám, je koncept evropeizace. Dle Horkého (2010: 3), či Havlíka a Pšeji 2016: 1–2) se jedná o proces, kdy členstvím v EU dochází k adaptaci a exportu norem, hodnot i kultury. Během tohoto procesu může docházet k adaptaci politik i institucionální adaptaci. V této práci sleduji tento proces evropeizace ze třech různých perspektiv. Tou první je perspektiva „zdola“ (bottom-up/upload), která vyjadřuje směr toku preferencí či financí směrem od členských států k institucím EU. Tím je myšleno, jaký vliv mají jednotlivé státy na rozhodování, utváření politik a právních předpisů, financování či alokaci rozvojové pomoci EU. Zjednodušeně řečeno jde o to, jak moc jsou státy schopni prosadit své zájmy na úrovni EU a „exportovat“ své postoje, způsoby a institucionální uspořádání na danou mezinárodní úroveň. Prostřednictvím optiky druhé perspektivy jde o přesný opak, tedy o evropeizaci „shora“ (Top-down/download), kde sledujeme vliv členství v EU na, v našem případě, rozvojové politiky jednotlivých členských států, tedy do jaké míry jsou ovlivněny ze strany EU (Horký 2010: 3–11, Havlík – Pješa: 4–5). Tou poslední je perspektiva evropeizace horizontální “peer to peer”, tedy v našem případě ovlivňování se mezi členskými státy navzájem.

1.1. Institucionální evropeizace

1.1.1. Perspektiva „Bottom-up“

Pro členské země existuje několik cest, jak se podílet na rozvojové politice a zahraniční politice EU obecně v evropských institucích. Občané EU jsou zastoupeni europoslanci v Evropském parlamentu, který společně s Radou EU, jež zastupuje jednotlivé vlády, schvaluje roční rozpočet, je hlavním rozhodovacím

orgánem a na základě stanovisek Evropské komise vyjednává a přijímá zákony. Dále jsou tyto dvě instituce stěžejními rozhodovacími orgány. Víceletý finanční rámec či dokumenty typu *Evropský konsensus o rozvoji* musí projít projednáním a schválením v obou orgánech. Rada samotná poté na základě stanovisek Evropské rady dojednává mezinárodní smlouvy se zeměmi mimo EU a podílí se na vytváření zahraniční politiky EU (Evropská Unie 2020). V rámci Parlamentu funguje Výbor pro rozvoj (DEVE), jež se přímo zabývá otázkami rozvojové spolupráce (Evropský parlament 2019). V tomto výboru se poslanci mohou vyjadřovat k právním předpisům, které tvoří rámec rozvojové politiky EU, i zhotovovat pozměňovací návrhy. V Radě EU spadá problematika rozvojové pomoci do kompetencí Rady pro zahraniční věci (FAC), kde figurují ministři zahraničních věcí členských států. Orgány v rámci Rady, které se úzce zaměřují na nějakou konkrétní tematiku jsou tzv. přípravné orgány kam spadají různé výbory a pracovní skupiny (Rada Evropské Unie 2021). Rozvojovou spoluprací se takto zabývá Pracovní skupina pro rozvojovou spolupráci (CODEV).

V předsednictví Rady EU se členské země pravidelně střídají po šesti měsících, což má vliv na alokaci rozvojové pomoci. Jedná se o jednu z klíčových možností, kdy má možnost členská země efektivně prosazovat priority, které si sama určí. Pokud během vytváření rozpočtu zastává předsednictví bývalý kolonizátor státu, je mu alokováno znatelně více EU pomoci. Přídělovací systém EU je velmi byrokratický, zatímco Rada schvaluje/vytváří rozpočet na rozvojovou spolupráci, komise ho vyplácí. Pokud je Komisi dáno více zdrojů určených přímo konkrétní zemi, tato země na tento podnět odpovídá okamžitými viditelnými reformami, které ale často nemají dlouhodobější dosah. V rámci interakce mezi Komisí a příjemcem Komise může zvýšený závazek k pomoci využít jako páku k podnícení reforem v oblasti lidských práv a demokracie. Touto pákou ale komise disponuje pouze po určitou dobu, a proto se následně příjemci pomoci vrací k původnímu stavu (Carnegie – Marinov 2017: 680–681).

1.1.2. Perspektiva „top-down“

Skupina členských států společně s orgány EU, jakožto skupina poskytovatelů rozvojové pomoci, disponuje větší homogenností než zbylí světoví poskytovatelé jako celek. Z tohoto důvodu může být rozvojová spolupráce v rámci EU lépe koordinovaná. I přesto má ale EU daleko od vystupování a jednání jako jeden ucelený dárcce rozvojové pomoci, jelikož samotné členské státy mají rozdílné přístupy k dané tématice (Klingebiel – Negre – Morazán – Costs 2017: 145).

I přes snahu orgánů EU, samotné členské státy ani ty partnerské nejsou zcela oddány myšlence větší koordinace rozvojové pomoci, ke které se zároveň hlásí v *Evropském konsensu o rozvoji* z roku 2017, i přesto, že by to zvýšilo efektivitu (Council of the European Union 2017). Jedním z důvodů tohoto paradoxu je například nejasnost toho, k jak moc velké koordinaci by mělo dojít a co je ta správná míra. Dárci se do značné míry chovají spíše jako samostatné soukromé obchodující jednotky, jelikož „byznys s pomocí“ není hnán pouze altruismem těch, co darují. Členské státy se mohou navzájem vnímat i v soutěživém slova smyslu, když dojde k vybírání nejlepších projektů, politickému přístupu a vlivu k vládě příjemce, a z toho plynoucí reputace jak pro dárcovskou, tak i partnerskou zemi. Dále má každý členský stát své vlastní určité požadavky a podmínky. Požadavky většinou pochází například z jejich vlastních národních parlamentů. Zvyšuje se tlak na to, aby každé euro investované do rozvoje, bylo opravdu využito na to, co má, a proto dárci trvají na možnosti sledovat, kam jejich prostředky míří a spojit je s konkrétními výsledky. Přiřazení konkrétního výsledku rozvojové pomoci konkrétnímu dárci je pro aktéry velmi důležité, a proto větší koordinace na úrovni implementace může být v rozporu s požadavky na prisuzování konkrétních zásluh dárců. Z perspektivy individuálních evropských členských států, země se silným portfoliem pomoci ve vztahu ke konkrétní partnerské zemi si bude chtít zachovat svojí silnou pozici a viditelnost v daném státu, zatímco země se slabším portfoliem by se v případě vyššího stupně koordinace pouze „vezly“. Některé členské státy, které patří mezi ty euroskeptické, mohou také negativně vnímat vystupování zcela

pouze pod společnou evropskou vlajkou. (Klingebiel – Negre – Morazán – Costs 2017: 149–150).

Vzhledem k tomu, že koordinace mezi členskými státy EU probíhá, jak bylo řečeno, spíše na dobrovolné úrovni, a tedy závislá na úsilí států. Dané státy ale spíše předstírají vzájemnou spolupráci a primárně sledují své vlastní zájmy. Jakožto problematické se také jeví vnímání členských států na jedné straně a evropských institucí na straně druhé. Státy vnímají orgány EU jako lídra/reprezentanta mezi ostatními rovnými (čl. státy), a proto neusilují o zvýšení spolupráce mezi nimi samotnými. Dále se přičítají problémy jako nedostatek ztotožnění s EU projekty či politické změny uvnitř členských států, které mnohdy vedou k menší ochotě docházet ke kompromisům. (Klingebiel – Negre – Morazán – Costs 2017: 156-157).

Pro menší členské státy je ale výhodné, že kolektivní rozměr zahraniční politiky EU jim nabízí možnost provozovat tuto oblast politiky s menšími náklady a s menším riskem například u radikálnějších akcí, jako jsou třeba ekonomické sankce vůči třetím zemím. Pro malé země nespornou výhodou také možnost šíření svého vlivu mnohem většimu spektru aktérů a celkově větší renomé samotného státu, díky jeho členství v EU, a tedy i účasti na zahraniční politice EU. Členské státy mají možnost externalizovat na úroveň EU palčivá témata zahraniční politiky svého státu (Muller – De Flers 2009: 13). Menší státy, které neoplývají rozsáhlým portfoliem konexí na mezinárodním poli, se rychle adaptují a internalizují preference, které jsou společné pro členské země EU. Vliv na to, jestli členská země bude schopna ovlivnit rozhodovací proces či alokaci rozvojové pomoci, má také doba členství v EU. Nově příchozí státy mají naprosto minimální vliv na vytváření *acquis* v oblasti rozvojové a celkově zahraniční politiky, jelikož chyběli u samotného procesu vytváření. Velké dominantní státy, které jsou navíc členy již desítky let, jako je to například u Francie či Velké Británie, po většinou spíše vidí EU jako místo, kde mohou prosadit své národní zájmy než jako místo, kde by museli omezit své preference a adaptovat se (Muller – De Flers 2009: 17–18).

1.2. Politicko-ideologická evropeizace

1.2.1. Perspektiva „bottom-up“

Existuje několik možných způsobů, kterými lze členský stát může „uploadovat“ své preference v oblasti rozvojové spolupráce. Členské státy, které bychom v rámci EU mohli nazvat jako dominantní, například Francie, Německo či Velká Británie, mají možnost vcelku značně ovlivnit rozhodovací proces v EU. Čím více má některý z dominantních členských států zájem o alokaci rozvojové pomoci do nějakého konkrétního státu, tím více je danému příjemci rozvojové pomoci nakonec poskytnuto ze strany evropských orgánů (Schneider – Tobin 2013: 109).

Pokud nějaká zájmová koalice v Radě EU aktivně podporuje někoho z příjemců, o to větší rozvojové pomoci se mu nakonec dostane a rozdíl může činit až 15 %. Klíčová je ale homogenost preferencí. Čím více jsou preference heterogenní, tím více se snižuje potenciální vliv zájmové skupiny na alokaci EU rozvojové pomoci. V praxi tedy, pokud jsou preference, například preference nějakého konkrétního státu příjemce nad jinými, v zájmové skupině velmi homogenní, tok zdrojů a pomoci se zvýší až o 20 %, nehledě na to, jestli daný příjemce pomoc skutečně potřebuje. V případě, že je ale zájmová skupina velmi preferenčně a názorově nesourodá a fragmentovaná, její šance na ovlivnění rozhodnutí Komise, je téměř nulová (Schneider – Tobin 2013: 109–110).

Pokud jsou tedy v Radě zájmy členů v souladu, Komise spíše zaujme postoj odpovídající postoji zájmové koalice či dominantních států. V opačném případě Komise prosadí svou agendu, která je více zaměřena na ty opravdu nejchudší rozvojové státy. Můžeme si všimnout, že zájmy členských států v rámci rozvojové spolupráce, jsou spíše strategického charakteru, zatímco Komise se soustředí spíše na samotný rozvoj a pomoc těm nejchudším zemím. Ve výsledku tedy jakákoliv země může ovlivnit Komisi, pokud utvoří silnou koalici s ostatními státy, se kterými sdílí podobné preference (Schneider – Tobin 2013: 113).

V historii EU například Francie a Belgie lobovaly za země svých bývalých kolonií, ale Německo a Nizozemí lobovaly za více globální a humanitární přístup k evropské rozvojové politice. Po vstupu nových států mezi lety 1972–1995 například Velká Británie chtěla do cílů rozvojové spolupráce zahrnout také své bývalé kolonie, středomořské země zase Latinskou Ameriku a severské země obecné humanitární přístupy. Situace se změnila v roce 1989 rozpadem Sovětského svazu, kdy členské země EU došli souladu ve svých snahách pomoci zemím střední a východní Evropy. Následkem toho se už krátce před rokem 2000 multilaterální pomoc EU obrátila na transformující se země východního bloku a subsaharskou Afriku (Schneider – Tobin 2013: 104–105).

V rámci Evropského parlamentu platí podobná pravidla ohledně politických skupin, které sdružují poslance, již sdílí podobnou ideologii napříč politickým spektrem. V posledních letech, vlivem migrační krize v roce 2015, se stala rozvojová spolupráce a s ní spojené problémy migrace a bezpečnosti objektem značné politizace tématu. Odsouhlasení *Nového konsensu o rozvoji* z roku 2017 poukázalo na rostoucí rozpory a heterogenost preferencí uvnitř samotných politických skupin uvnitř evropského parlamentu. Odsouhlasení nového konsensu nebylo již tak jednohlasné, jako to platilo u konsensu z roku 2005. Při hlasování se projevila nekoherentnost uvnitř jednotlivých politických skupin. Frakce, které se k hlásí k liberálním teoriím, hlasovali spíše proti, jelikož nový konsensus měl spíše anti-imigrační náklonnost, pro což ale poslanci ze zemí V4 hlasovali, i přesto že patří k některé z liberálních politických skupin (ALDE, EFDD). Finální dokument byl zdrojem velkého interinstitucionálního vyjednávání mezi Parlamentem, Radou a Komisí (Raunio – Wagner 2020: 30). Horizontální propojení bezpečnostní a migrační politiky se postupně stalo velmi sporným bodem, jenž ovlivnil preference jednotlivých států, což reflektuje i čím dál tím rostoucí vliv a oblíbenost vyhraněných pravicových a populistických stran u občanů EU. Rozvojová politika většinou nepatří mezi prioritní agendy daných stran, ale problém migrace ano. V rámci politizace migrace je vliv populistů spíše

nepřímý, a to skrze středopravicové politické skupiny, které adoptují více konzervativní opatření (Raunio – Wagner 2020: 34).

1.2.2. Perspektiva „top-down“

Členské státy jsou ochotny přizpůsobit nejen své preference, ale i zahraniční politiku svého státu, pokud je to v jejich dlouhodobém zájmu nebo pokud věří, že je to potřeba k naplnění společných cílů EU. Tím, že je dnešní prostředí EU velmi institucionalizované, jsou státy nuceny měnit taktiku, kterou použijí k prosazení svých preferencí a ovlivnění ostatních členských států. Z taktiky vyjednávání a smlouvání se přechází na taktiku argumentování a dialogu. Státy, jejichž preference jsou v rozporu s těmi evropskými se mnohdy raději poddají a přizpůsobí v případě, že výhody plynoucí z přizpůsobení a spolupráce převažují nad nevýhodami plynoucími z udržování svých autentických postojů (Muller – De Flers 2009: 24–25).

Evropská komise zatím nemůže legálně, za použití donucovacích prostředků, ovlivňovat jednotlivé priority v rámci rozvojové pomoci svých členských států. Dalo by se říci, že EU více spoléhá na socializaci či evropeizaci a z ní plynoucí strategie, díky kterým může rozšiřovat svůj vliv na členské státy, jelikož právně závazná pravidla EU takhle daleko nesahají. Soubor společenských práv a povinností EU ohledně rozvojové pomoci, například *Evropský konsensus o rozvoji* či samotná *Smlouva o Evropské unii* a *Smlouva o fungování Evropské unie*, jsou spíše obecného charakteru, a z tohoto důvodu ho nelze aplikovat na konkrétní členské státy. I přesto roste množství různých doporučení ohledně bilaterálních ODA akcí/opatření členských států. Tato doporučení nejsou závazná a spíše plní formu jakési „soft-power“. Mezi tato doporučení patří například: změna geografické alokace pomoci, aby mohlo být darováno více zdrojů africkému kontinentu a těm nejvíce postiženým zemím, dále větší snaha o společné aktivity a společné plánování s ostatními členskými zeměmi či snaha snižovat počet cílových zemí pomoci, aby se předešlo velké fragmentovanosti (Lightfoot –

Szent-Iványi 2017: 4–5, Evropská komise 2017, Úřední věstník Evropské unie C 326/47 2012a, Úřední věstník Evropské unie C 326/47 2012b).

Například státy V4 jsou členy EU už okolo 15 let a jistou evropeizací již prošly, a co se týče rozvojové spolupráce, nejsou v porovnání s ostatními členskými zeměmi velkými a ani nijak výrazně proaktivními dárci, což může poukazovat na nedostatek závazných pravidel a povinností ze strany EU. I přestože EU má několik legálně závazných pravidel rozvojové pomoci, celková socializace nových členských států v tomto směru je spíše povrchní. (Lightfoot – Szent-Iványi 2017: 17–18)

1.3. Finanční evropeizace

1.3.1. Perspektiva „bottom-up“

Členské země schválily cíl již v *Evropském konsensu o rozvoji* z roku 2005 dosáhnout kolektivně u členských států výdajů na rozvojovou spolupráci 0,7 % HND a 0,15–0,20 % HND alokovat těm nejméně rozvinutým zemím. Tento cíl měl být již splněn do roku 2015, bohužel se jej však nepodařilo naplnit včas. Proto je i dnes stále aktuální, a to v novém *Konsensu o rozvoji* z roku 2017, který stanovuje směřování a strategii rozvojové spolupráce Evropské unie až do roku 2030. (Evropská komise 2017, OECD 2018). V roce 2018 členské státy kolektivně poskytly ODA 0,48 % svého HND, což je stále méně než cílových 0,7 %. Podobně je to i s hodnotami alokace rozvojové pomoci nejméně rozvinutým zemím, které zatím dosahují 0,12 % (OECD 2020: 2). Nový Evropský konsensus o rozvoji z roku 2017 (Council of the European Union 2017) byl utvořen v kontextu a snaze implementovat novou Agendu pro udržitelný rozvoj 2030 Organizace spojených národů jakožto novou strategii rozvojové pomoci EU.

Evropskému konsensu o rozvoji předcházela Mezinárodní konference OSN o financování rozvoje v roce 2002, kde byly státy přijaty *Monterreyský konsensus*, a

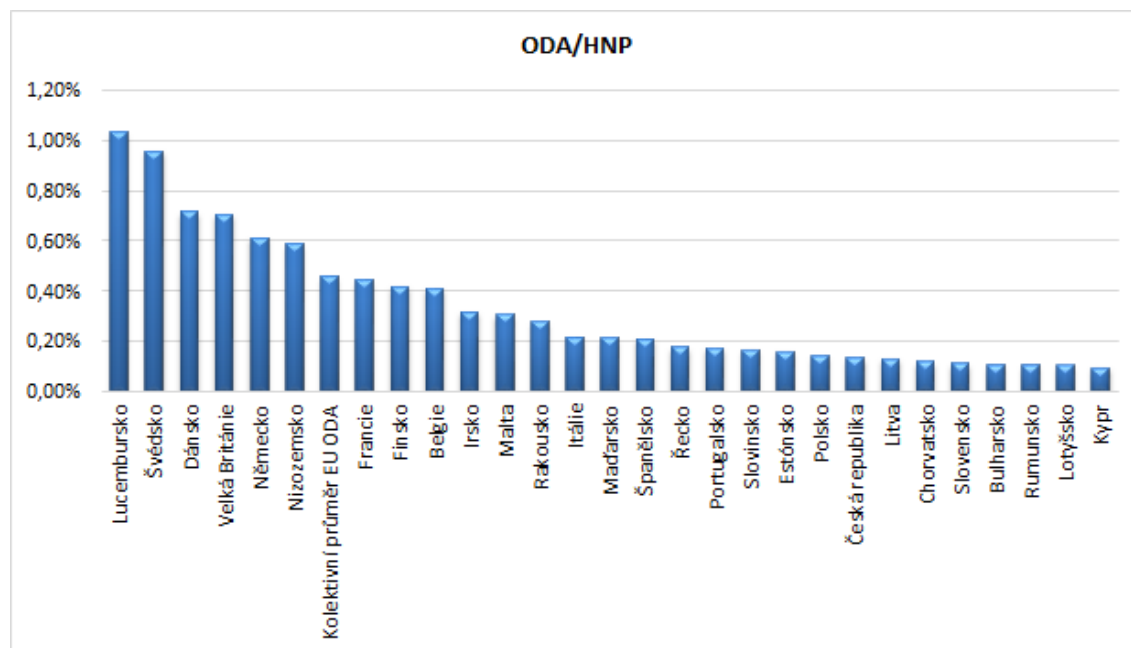
dále z něho vycházející tzv. *barcelonské závazky*, přijaté přímo členskými státy EU na zasedání Evropské rady v Barceloně 2002. Předmětem obou těchto dokumentů je kolektivní závazek dosáhnout nejen již zmíněných 0,7 % HND do roku 2015, ale kolektivně již v roce 2006 dosáhnout 0,39 % HND s tím, že každý členský stát samostatně dosáhne do daného roku 2006 alespoň 0,33 % HND a do roku 2010 státy kolektivně dosáhnou 0,51 % HND, a to včetně deseti nových členských států, jež se staly součástí v roce 2004 (European Commission 2004).

Pro nové členské státy ale tyto cíle byly velmi málo dosažitelné a u většiny z nich již krátce po vstupu do EU nastoupila stagnace výdajů na rozvojovou spolupráci. Tyto státy se museli velmi rychle přeorientovat z příjemců rozvojové pomoci na dárce a sami sebe vnímaly stále jako spíše chudé státy. Postupně nové členské státy začaly vyjadřovat své pochyby ohledně jejich úspěšného naplnění tzv. *barcelonských závazků*. I přes počáteční optimismus Komise a víru, že nové členské státy jistě dokáží splnit dané závazky se Komise po vyjádření pochyb samotných států a jejich dlouhodobé stagnaci nakonec rozhodla nově příchozím státům nastavit nový prozatímní cíl financování rozvojové pomoci (Timofejevs Henriksson 2015: 439). Novým cílem se pro nové členské státy (EU10) stalo 0,17 % HND do roku 2010 a 0,33 % do roku 2015 (European Commission 2005: 7).

1.3.2. Perspektiva „top-down“

Jelikož rozvojová spolupráce patří mezi sdílené pravomoci mezi orgány EU a členskými státy, orgány EU nemá moc možností, jak si od států vynutit důsledné plnění závazků ohledně financování rozvojové spolupráce (Úřední věstník Evropské unie C 326/47 2012a). Zejména u nových členských států stále není dlouhodobý procentuální růst podílu HND vynaloženého na zahraniční rozvojovou spolupráci adekvátní vzhledem k závazkům, k jejichž splnění se státy zavázaly. Na grafu níže můžeme vidět kolik procent svého HND členské státy vynaložily na rozvojovou spolupráci. Daných cílů dosáhlo pouhé minimum členských států.

Graf 1-A Členské státy EU a kolik procent z jejich HND je vyčleňováno na rozvojovou spolupráci

zdroj: European Commission 2019.

Evropská unie je celosvětově nejštedřejší poskytovatel rozvojové spolupráce (ODA). Instituce EU společně s členskými státy kolektivně poskytly v roce 2019 84,5 miliard na oficiální rozvojovou spolupráci, a tím, dle OECD, mají společně největší podíl na celkové celosvětové rozvojové spolupráci. Samotné instituce EU započítaly v témže roce 14,8 miliard, a tím jsou na 5. příčce mezi největšími světovými dárci (OECD 2020). Evropské orgány poskytují drtivou většinu pomoci bilaterálně, z čehož pětina bývá distribuována skrze multilaterální organizace, a to zejména prostřednictvím Organizace spojených národů, která získává okolo 50 % z dané pětiny celkově poskytovaných zdrojů. (OECD 2020).

Jako dlouhodobý rámec financování evropské rozvojové pomoci slouží Víceletý finanční rámec (VFR), který sestavuje Evropská komise a státy ho poté mají možnost schválit či neschválit v Radě EU a Evropském parlamentu. Z geografického hlediska mezi deset hlavních příjemců bilaterální ODA evropských institucí v posledních letech, s vyvrcholením v letech 2015–2016, patří zejména sousedské země EU směrem na východ a na jih, tedy například Turecko, Srbsko, Maroko či Ukrajina. Těmto zemím, které se řadí mezi země s vyšším

středním příjmem, orgány EU v letech 2011–2018 alokovaly v průměru 30 % své celkové bilaterální ODA (OECD 2020, Evropská komise nedat.). Z hlediska konkrétních států, Turecko dominuje žebříčku hlavních individuálních recipientů evropské bilaterální ODA a v letech 2015–2016 bylo této zemi alokováno až 17 % z celkových výdajů EU na rozvojovou spolupráci. Výše zmíněné zdroje této zemi putovaly zejména ze strany Evropské investiční banky a Evropské komise například za použití nástroje předvstupní pomoci (OECD 2018, Evropská komise nedat.).

Pokud se ale podíváme na distribuci bilaterální ODA EU dle regionu, kde je procentuální rozvržení od roku 2012 vcelku stabilní, tak dominuje region Afriky s průměrnými 37–39 %. Asii je pak alokováno v poslední dekádě průměrně okolo 22 %, Americe 7 % a Evropě okolo 30 %. Pokud se jedná o Evropu jako region, je potřeba brát v potaz, že je tam řazeno i například výše zmíněné Turecko. V tomto ohledu je zajímavým statistickým údajem to, že region Evropy je druhý největší příjemce se svými 30 %, ale jeho populace tvoří méně než 5 % z celkové populace všech recipientů bilaterální ODA EU (OECD 2018, OECD 2020).

Pro Evropský rozvojový fond (ERF) platí ale rozdílná pravidla i statistické údaje. Fond stojí mimo rozpočet EU a je tvořen dobrovolnými příspěvky členských států. Zdroje z tohoto fondu a dalších fondů jemu podřízených putují z více jak 90 % chudým rozvojovým zemím v Africe, Karibiku a v Tichomoří, zkráceně AKT zemím.

1.4. Perspektiva horizontální „peer to peer“

V rozvojové politice EU je patrná vcelku jasná hierarchie členských států. Jádrem členských států a instituce EU jasně dominují při vytváření rozvojové politiky EU. Když členské státy odpovídaly na dotaz, jaké země EU vnímá vaše vláda jako hlavní partnery v zahraniční a rozvojové politice, v odpovědích dominoval výskyt Francie a Německa a za nimi následovaly Švédsko a Nizozemsko. Státy se silným závazkem k ODA a multilaterální spolupráci, jako například Irsko, Nizozemsko a

severské státy, hodnotili samy sebe navzájem často jako hlavní partnery (Gowan 2017: 20). Většina respondentů z Francie, Německa a Španělska byla toho názoru, že ODA by měla být záležitostí všech členských států rovnocenně. Jiné státy, jako například Švédsko, Irsko, Dánsko či Nizozemsko, jsou spíše pro přístup k rozvojové spolupráci založený na koalicích nebo pouze probíhající na národní úrovni (Gowan 2017: 22).

Problematikou, která sdružuje dva velmi výrazné partnery Francii a Německo, je stabilizace severní Afriky a Středního východu. A pokud jsou Severní Afrika a Střední východ jedním z hlavních aspektů rozvojového francouzsko-německého partnerství, je velká pravděpodobnost následování ostatními členskými státy. (Gowan 2017: 22-23).

Největší spojence mezi členskými státy EU pro ČR představují státy uskupení V4, společně s kterými do EU i vstupovala. Tyto země spolu sdílí nejen společnou historii, ale i podobnou ekonomiku a euroskepticismus, z čehož plyne i to, že tři ze čtyř zemí V4 zatím nespádají do eurozóny. Velká Británie byla v rámci EU schopna utvořit užitečná partnerství se státy, které sdílí podobné hodnoty (např. Švédsko, Dánsko, Nizozemí). Tato partnerství pomohla Velké Británii ještě více upevnit svoji pozici, a v důsledku toho i zesílit pozice těchto partnerů, jakožto silných obhájců rozvojové spolupráce (Beneš 2018: 13).

Nejenže byla Velká Británie druhou největší ekonomikou a dárcem v EU, zároveň byla i největším členským státem, který nikdy nebyl součástí eurozóny. Velká Británie sloužila i jako jakýsi ideologický spojenec států střední a východní Evropy, jelikož podporovala prohlubování vnitřního trhu a vyjadřovala skepticizmus ohledně dále se prohlubující evropské integraci. Velká Británie jakožto liberální západní země, která se zároveň hlásila k euroskepticismu, zajišťovala jistý geopolitický balanc (Beneš 2018: 14–15).

2. Jak Velká Británie ovlivnila rozvojovou politiku EU?

2.1. Institucionálně

Velká Británie v historii svého působení byla vcelku úspěšná v „uploadu“ svých preferencí, tedy tím, do jaké míry byla schopna ovlivnit směřování rozvojové politiky EU. Jak v oblasti rozvojové, tak i v jiných oblastech mají VB a EU podobné priority, jako je to zejména u podporování míru a demokracie v rozvojových zemích, krizového managementu a mezinárodní bezpečnosti (Henökl – Wahlers 2017: 108).

Británie se prokázala jako skvělý lídr v procesech vytváření EU rozvojové politiky a alokace jejích zdrojů a díky tomu dostala k mnohem většímu spektru zemí. EU zase díky Velké Británii získala renomé světového lídra v rozvojové pomoci (Price 2016: 504). Jelikož má Velká Británie bohatou koloniální minulost, přinášela do Evropského společenství své výhodné postavení ve světě, nespočet konexí a také know-how. Ve Velké Británii je zahraniční rozvojová spolupráce vnímána jako důležitá součást zahraniční politiky, jež pomáhá zemi nejen udržovat pozitivní vztahy se svými bývalými koloniemi, ale i šířit svůj vliv ve světě. V Evropském parlamentu, ještě když byla Velká Británie členem EU, působilo 73 britských europoslanců z celkového počtu 751. Stejný počet křesel byl alokován i Itálii, se kterou Velká Británie zastávala pozici 3.–4. země s největším zastoupením v parlamentu¹.

Roční příspěvek 0,7 % nebude do budoucna platit, jelikož bylo rozhodnuto, že Velká Británie bude v nadcházejících letech uvolňovat pouze 0,5 % svého HND. V poslední době proběhlo mnoho institucionálních změn na národní úrovni v Británii. Samostatné ministerstvo pro mezinárodní rozvoj (DFID) bylo zrušeno

¹ Kolik členský stát bude mít zástupců v EP je vypočítáváno dle populace daného státu.

a rozvojová spolupráce nyní spadá se zahraniční politikou společně pod ministerstvo zahraničí a mezinárodního rozvoje (Foreign, Commonwealth and Development Office) (ECFR 2020). Britský rozpočet určený na rozvojovou a humanitární pomoc byl řízen ministerstvem pro mezinárodní rozvoj (DFID), které poté poskytovalo pomoc jednotlivě bilaterálně vybraným zemím nebo skrze multilaterální systémy/programy. V rámci této distribuce byla Evropská komise největším příjemcem multilaterální pomoci od Velké Británie. (Price 2016: 504). Ještě donedávna DFID v rozvojové spolupráci dávalo najevo svou angažovanost i plán budoucí angažovanosti v multilaterálních strukturách samozřejmě se záměrem zachování své role a vlivu. V roce 2012 se výrazně snížil počet bilaterálních dohod s rozvojovými zeměmi na pouhých 28, oproti roku 2010/11, ve kterém činil počet 78. S brexitem se DFID bude opět přeorientovat na vypracování a vyjednání bilaterálních dohod (Price 2016: 505). což může ohrozit britskou pozici ve světě a velkou zátěž pro byrokratický aparát.

2.2. Politicko-ideologicky

Tvrzení o kvalitách Velké Británie jako pomyslného lídra v procesech vytváření rozvojové politiky dokazuje například to, jakým způsobem se podílela například na implementaci a samotném utváření klíčového dokumentu v rámci EU rozvojové politiky, a to na *Evropském konsensu o rozvoji*. První *Evropský konsensus o rozvoji* z roku 2005 nastavil rámec toho, jak by měla do budoucna konkrétně vypadat rozvojová politika EU. Tento první Konsensus byl odhlasován souhlasně celou EU i Evropským parlamentem. Celý tento proces byl řízen Velkou Británií, která v tu dobu předsedala Evropské radě. Britská vláda vypracovala koherentní koncept, který nebyl zpochybněn ani členskými státy, ani politickými skupinami uvnitř Evropského parlamentu. Daný koncept dokumentu byl totiž dostatečně neškodný a hodící se, jelikož Evropský parlament a výbor pro rozvoj toužily po zesílení role Parlamentu v rozvojové politice EU a zároveň chtěli klást větší důraz na důležitost vymýcení chudoby. Rozvojová spolupráce EU byla velmi ovlivněna dědictvím

bývalých koloniálních mocností, a to konkrétně Francií, Belgií a Velkou Británií. 41 zemí ze skupiny AKT Států, což v procentech vyjádřeno dělá 52 %, je zároveň součástí Commonwealthu, je tedy naprosto logické, že Británie investovala mnoho do vztahu EU s AKT státy (Bond 2017: 14). Když se v roce 1972 stala Velká Británie součástí EU, v té době ekonomického hospodářského společenství (EHS), dvě ze zakládajících zemí již nastavily model rozšiřujících obchodních vztahů a rozvojové politiky se svými bývalými koloniemi *Pařížskou smlouvou* v roce 1957, a to v rámci předchůdce EU a EHS, tedy Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Vztahy AKT států a EU jsou tedy přímým následkem připojení Velké Británie k EHS. Do té doby byl vztah Velké Británie s jejími koloniemi definován a ošetřen pouze systémem imperiálních preferencí (System of Commonwealth preferences). Vstup Británie do EHS ale podnítil změnu tohoto systému a po vytvoření AKT skupiny se státy Commonwealthu v Africe, Karibiku a Pacifiku jednoduše zařadili mezi už stávající státy EHS v oblasti obchodu a rozvojové pomoci. Tato skupina států, i přes značnou heterogenost, sdílela společnou identitu bývalých kolonií. Velká Británie díky tomuto kroku více méně kolektivizovala, podobně jako předtím Francie, odpovědnost, ke které se váže i finanční břemeno, za své bývalé kolonie, a zároveň si zajistila přístup k novému trhu v rámci daného asymetrického vztahu mezi mocnostmi a jejich bývalými koloniemi (Price 2016: 501).

V té době nově vytvořené Loméské úmluvy upravovaly vztahy mezi AKT státy a EHS. Byly založené na obchodních preferencích, které nebyly vzájemné a byly spojené se stabilizačními mechanismy komodit. Tyto smlouvy měly platnost 5 let a poté musely být podepsány nové. Mezi lety 1975–2000 bylo tedy tímto způsobem podepsáno pět smluv. Státy AKT byly povinny při vyjednávání nových smluv vystupovat a následně odsouhlasit dané smlouvy společně jako jeden blok. Výsledkem bylo to, že Británie měla možnost udržet si vztahy a vliv nad svými bývalými koloniemi, ale i tyto státy mohly profitovat z toho, že získaly přístup k trhu se zeměmi EHS, které později utvořily jednotný trh. I přesto ale takto

nastavený systém výrazněji zvýhodňoval země EHS a dalo by se říci, že těžil z asymetrického vztahu mezi EHS a AKT státy (Price 2016: 501).

Změna těchto mechanismů a čím dál tím větší tlak EU na liberalizaci, ale začal být evidentní s přepracováním *Loméských úmluv* a jejich nahrazením *dohodou z Contonu* z roku 2000. Za pomoci Světové obchodní organizace byla vytvořen režim vzájemného volného obchodu založen na dohodách o ekonomickém partnerství. Tyto dohody konečně rozdělily země AKT do sedmi regionálních subskupin, kde každá má své vlastní vyjednávací plány a podmínky. Pokud se jedná o mezinárodní dohody EU s třetími stranami, Evropská komise vyjednává ve jménu EU a všech jejích členských států, které ale mohou sami individuálně uzavírat bilaterální dohody se svými partnery, jako to bylo například u obchodní dohody Velké Británie s Indií (Price 2016: 501–502).

2.3. Finančně

Británie byla celosvětově jedním z mála států, kterým se dařilo vynakládat 0,7 % svého HND na rozvojovou spolupráci (OECD 2018). Okolo 9 % (1,8 miliardy dolarů) z celkové ODA Velké Británie putovalo skrze EU v roce 2018 (Donor tracker 2020). Jako jedna z mála vynakládá více jak 0,2 % svého HND těm nejméně rozvinutým zemím s tím, jak je deklarováno v prohlášení DFID z roku 2015, 50 % celkových výdajů DFID na rozvojovou spolupráci alokuje těm nejvíce potřebným a křehkým státům a regionům (OECD 2020c, DFID 2015: 4). Státy AKT jsou pro Evropu sedmým největším obchodním partnerem a pro samotné státy AKT jsou obchodní vztahy s EU zodpovědné za 24 % importu a 17 % exportu, ve kterém z více jak 97 % dominuje vývoz minerálů z Afriky (Price 2016: 501–502). Vše výše zmíněné poukazuje na výjimečný vztah zemí AKT a Velkou Británií.

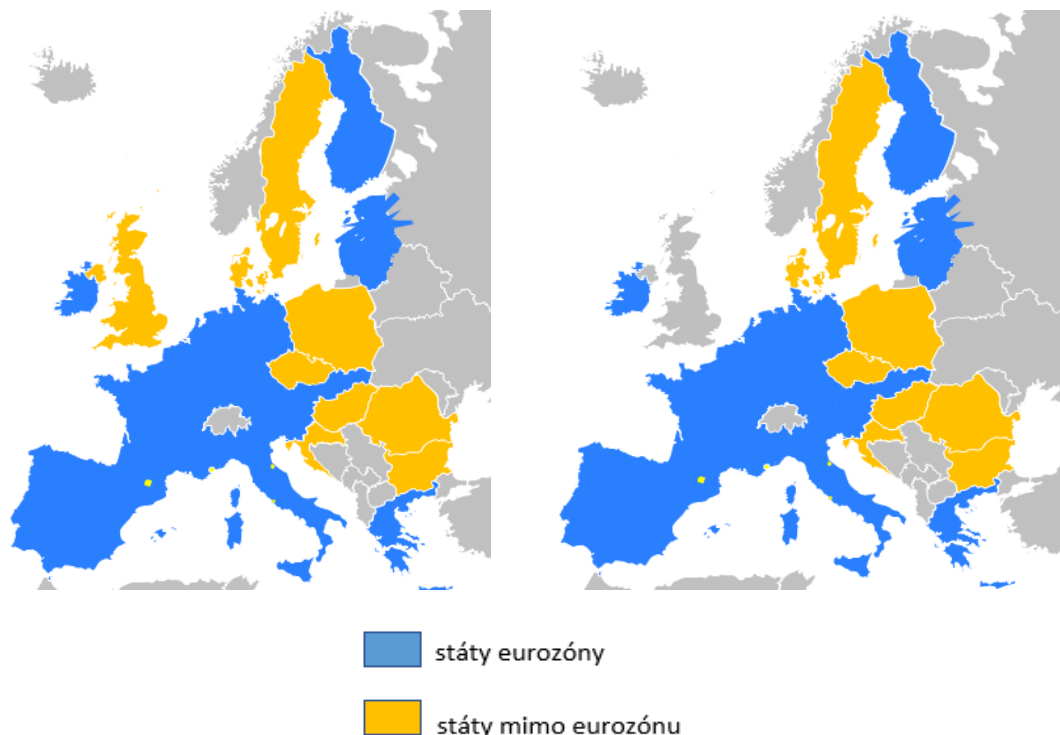
3. Dopady brexitu na českou rozvojovou spolupráci

3.1. Institucionální dopady

Jak již bylo řečeno v první kapitole (viz. podkapitola peer to peer), Velká Británie poskytovala v rámci EU jistý geopolitický balanc mezi zeměmi, které jsou součástí eurozóny a mezi těmi, které nejsou (Beneš 2018: 20). Státy, které přijaly euro jako svou novou měnu, spolupracují na ještě hlubší úrovni, než je to u ostatních členských států. Eurozóna má své vlastní instituce, například Evropskou centrální banku (Evropská komise nedat.).

Na následující straně nalezneme dvě mapy, z nichž mapa č. 1 vyobrazuje situaci ještě před odchodem Velké Británie a mapa č. 2 po odchodu. Můžeme zde přehledně vidět, kde se nachází obě skupiny zemí. Těžiště zemí, které nespadají pod eurozónu, začíná ve střední Evropě a pokračuje směrem na východ a na sever. Většina těchto zemí je postkomunistická a je součástí EU od roku 2004 či déle (kromě Švédska a Dánska). Před brexitem se k těmto zemím řadila ještě Velká Británie na samém severozápadním cípu EU. Díky tomu, že Británie je velkou a mocnou západní liberální zemí a po Francii a Německu byla 3. největší přispěvatel do rozpočtu EU (European Commission nedat.b), pomáhala zvyšovat vliv, dosah a zejména vyjednávací pozici ostatních euroskeptických států, které už dnes nemají v EU žádného západního spojence, jak je možné vidět na mapě č. 2. Británie byla i velkým zastáncem rozšiřování EU o nové členy (viz. např. prohlášení priorit Velké Británie během předsednictví v Radě 2005).

Graf 3-A Eurozóna před a po BREXITU

Zdroj: Vlastní mapa vytvořena dle dat Evropské komise (2021).

Dle Beneše (2018: 20) existují dva možné scénáře důsledků odchodu Velké Británie z EU pro země V4, jejichž součástí je i Česká republika společně s Polskem, Slovenskem a Maďarskem. První možností je, že po odchodu Velké Británie bude dále pokračovat hlubší integrace a vytváření vlastních institucí států eurozóny. Na druhou stranu je zde ale i možnost, že se státy spokojí již s mírou integrace, které dosáhly, a nebudou usilovat ani o další nové instituce.

V případě, že by došlo k prvnímu scénáři, Česká republika, jež také není součástí eurozóny, by mohla důsledkem odchodu Velké Británie z EU mít problém s hledáním západních spojenců v rámci EU k prosazování svých zájmů v rozvojové politice EU a té zahraniční obecně. Jak již bylo řečeno v první kapitole, i když by se teoreticky jednalo o silný stát, pokud není schopen utvořit zájmovou koalici, jeho potenciální vliv výrazně klesá. I přesto, že ČR sdílí s Británií euroskepticismus, podporu liberalizace vnitřního trhu a odmítavost

hlubší integrace členských států v rámci EU, bezesporu největšími spojenci ČR jsou stále ostatní státy V4. S touto skupinou zemí ČR sdílí historii, podobnou ekonomickou situaci, i rok 2004, kdy se tyto země staly společně součástí EU. Dle ECFR² (2020) se tyto státy i vzájemně vnímají jako partneři, kteří sdílí podobné zájmy a priority.

Když se zaměříme na jednotlivé instituce EU, jednou z institucionálních změn, která by se v konečném důsledku mohla dotknout ČR, konkrétně jejích šancí na ovlivnění rozhodovacího procesu a úspěšnosti uploadu svých preferencí, je přerozdělení míst v Evropském parlamentu, která se vyprázdnila odchodem Velké Británie z EU. Jedná se konkrétně o 73 křesel z počtu 751. Některé země získaly navíc až pět křesel, žádná ze zemí ale o křeslo nepřišla. Křesla v Evropském parlamentě jsou obecně přiřazována podle velikosti populace daného státu. Čím více obyvatel tedy daná země má, tím větší zastoupení má v Parlamentu (European Union 2021). V posledních letech, ještě před brexitem, byla kapacita P již zcela naplněna, jelikož maximální počet křesel je stanoven ve *Smlouvě o Evropské unii* čl. 12(4), na 750, a pokud by nastala situace, že by přibyl nový členský stát, musely by se již stávající členské státy vzdávat svých křesel ve prospěch nově přichozícího státu. Úbytek britských europoslanců, ale tento potenciální problém vyřešil, jelikož mezi stávající členy EU bylo redistribuováno pouze 27 ze zmíněných 73 a zbytek byl ponechán jako rezerva pro potenciální nové členy EU. V grafu uvedeném níže se nalézá výčet členských zemí EU a počet křesel, která získaly díky brexitu. Pro Českou republiku se ale nic nemění a počet europoslanců zůstává 21 (European Parliament 2020a).

Ke změně v počtu europoslanců členských zemí se vážou i změny v politických frakcích uvnitř EU parlamentu. I přesto, že v případě samotné ČR zůstává zastoupení v parlamentu nezměněno, redistribucí 27 křesel se změní dynamika uvnitř parlamentu, a to zejména již zmíněnými změnami v politických frakcích.

² European Council on Foreign Relations – mezinárodní think-tank poskytující nezávislý výzkum zahraniční a bezpečnostní politiky EU

Změny v počtech členů ve specializovaných parlamentních výborech také musely projít aktualizací a v určitých výborech došlo ke zvýšení počtu členů. Pro nás důležitého Výboru pro rozvoj (DEVE) a ani Výboru pro zahraniční věci (AFET) obecně, se to ale netýká. Ve výboru DEVE ale zastávala za Británii místo předsedy Linda McAvan, kterou v roce 2019 nahradil Tomas Tobé ze Švédska.

Velká Británie v Radě EU, i přesto že v období 2004-2014 souhlasila až s 97 % návrhů, sehrávala opoziční roli mnohem častěji, než je to u ostatních členských států. Nejčastěji to bylo v případech, kdy se jednalo o otázky rozpočtové, zahraničněpolitické nebo ty, zejména týkající se zahraniční rozvojové spolupráce. Největšími spojenci nejen v oponování návrhů, ale i jejich schvalování v rámci Rady EU byly Švédsko, Dánsko a Nizozemí (Besselink. – Swider – Michel :12–14). Je pravděpodobné, že po odchodu Velké Británie budou tyto státy usilovat o ještě užší spolupráci za účelem vytvoření koalice, jež by vyvažovala aktuálně dominující Německo a Francii.

Jelikož ČR nepatří mezi země, která by aktuálně měla potenciál sama o sobě iniciovat utvoření nějaké nové opoziční koalice v Radě EU, klíčové je pro ni nadcházející předsednictví. Českou republiku čeká předsednictví v Radě EU v roce 2022 a v rámci zahraniční rozvojové politiky se chce, v předběžném programu, zaměřit zejména na problémy migrace a bezpečnosti hranic. V rámci samotné rozvojové spolupráce se chce zaměřit hlavně na podporu stability v zemích sousedských, a to především u našich východních sousedů a v balkánských zemích. Dále je, ale spíše okrajově a zejména pouze v kontextu plnění Agendy 2030, zmíněn i region Sahelu. Jedná se ale zatím pouze o předběžné návrhy programu a mnohé se může ještě změnit, nejen v reakci na aktuální dění ve světě (Euroskop 2020, Úřad vlády České republiky 2018). V Evropském parlamentu občany České republiky zastupuje 21 europoslanců z celkového aktuálního počtu 705.

Z hlediska meziinstitucionální rovnováhy si v Radě EU polepší větší státy, v tomto případě například Francie a Německo, jelikož odchodem Velké Británie se zvýší

jejich procentuální podíl celkové populace EU. V Evropském parlamentu zase naopak menší státy. V případě Komise je garantováno zejména státům menším, že bude zachována rovnost (Besselink. – Swider – Michel 2019: 61–63).

3.2. Politicko-ideologické dopady

V této podkapitole se zaměřuji zejména na vliv brexitu a směřování evropské rozvojové spolupráce. Jako první se věnuji objasnění vývoje a vlivů, které se na něm podílely. ODA EU je důležité k následnému určení toho, za jakými dopady skutečně stojí odchod Velké Británie z EU. Dále analyzuji rozdíly mezi rozvojovou spoluprací EU, Velké Británie a ČR.

V druhé polovině 20. století až do počátku 90. let se EU v rámci rozvojové spolupráce zaměřovala téměř výlučně na AKP státy, jelikož to odpovídalo zájmům členských států v té době. Pro Francii, jež byla jednou ze zakládajících zemí, to byla možnost, jak si zachovat alespoň nějaký vliv nad svými bývalými koloniemi, čehož následně po svém vstupu v roce 1973 využila i Velká Británie. V důsledku toho vznikl specifický vztah mezi EU a AKP státy, který sloužil i jako jakýsi model toho, jakým způsobem se do budoucna EU angažovala i v ostatních světových regionech (Arts – Dickson 2004: 60–65). S rostoucím vlivem a počtem členských států EU, které také začaly „uploadovat“ své preference na supranacionální úroveň, se začala měnit i podoba a alokace rozvojové pomoci a po rozpadu Sovětského svazu se pozornost členských států obrátila na státy Střední a Východní Evropy a celkově na regiony poblíž či přímo sousedící s EU. Se vstupem postkomunistických států do EU se pozornost věnovaná sousedním regionům ještě navýšila. V dnešní době, následkem například finanční krize v roce 2008 a poté zejména migrační krizí, začaly v přístupech k rozvojové spolupráci převažovat zájmy občanů EU nad touhou jednoduše pomáhat těm nejchudším, bez jakékoliv návratnosti (Price 2019: 12). V dnešní době již zohledňování vlastních národních zájmů při poskytování a následné alokaci rozvojové pomoci není vnímáno

negativně (Price 2019: 11–12). Na instituce EU je ze strany členských států vyvíjen tlak, aby došlo k adresování daných problémů, zejména otázky migrace ze Severní Afriky a Středního východu, a jejich efektivnímu řešení. Zároveň ale EU musí dostát svých závazků, jež má například k Organizaci spojených národů, ke které se pojí Agenda pro udržitelný rozvoj 2030, na jejímž vypracování se podílela i samotná EU (Euroskop 2018). EU tedy byla postavena před výzvou najít rovnováhu mezi prosazováním svých zájmů a prosazováním svých hodnot.

V poslední letech vlivem brexitu, nárůstu oblíbenosti populistických politických hnutí v evropských zemích, již zmíněné migrační krize a aktuálně i epidemie koronaviru, byla EU nucena začít provádět změny své zahraniční rozvojové spolupráce, a to jak na institucionální úrovni, tak i na úrovni finanční a politicko-ideologické. Postupně se stírá hranice mezi domácími a zahraničními problémy, jak jsme se přesvědčili například u zmíněné migrační krize nebo i aktuální epidemie koronaviru. Mění se situace ve světě společně s měnícími se preferencemi a zájmy jednotlivých členských států, nutně musely vést k aktualizaci a přizpůsobení i rozvojové politiky EU, nehledě na to, jestli je Velká Británie jejím členem, či není. Velký důraz je dnes jak v EU, tak ve Velké Británii kladen na řešení bezpečnostních otázek a rozvojová spolupráce začíná nabývat více strategické podoby než té humanitární (Bond 2017: 9).

Když se přímo zaměříme na souvislosti směřování a podoby rozvojové spolupráce ČR, EU a té britské, zjistíme, že se vcelku liší, zejména česká od britské. Jelikož Česká republika si sama prošla přechodem z nedemokratické země na demokratickou, z příjemce pomoci na dárce a obecně celkovou transformací, vybírá si za příjemce své rozvojové pomoci země, kde může tyto své zkušenosti zúročit a napomoci k demokratizaci dané země. Většinou se jedná o země v sousedních regionech. Tato skutečnost je opakovaně zmiňována i v dokumentu vydaném ministerstvem zahraničních věcí ČR: *Strategie rozvojové spolupráce ČR 2018-2030*. Tento dokument představuje dlouhodobý rámec české rozvojové spolupráce (Ministerstvo zahraničních věcí 2017: 8–10). V rámci alokace ODA se ČR pokouší vyváženě zaměřit jak na země, kde může využít své transformační

zkušenosti, tak na nejméně rozvinuté státy (LDC's³) k jejichž podpoře se ČR zavázala v rámci Agendy 2030 za udržitelný rozvoj. Dále ČR podporuje například větší zapojení soukromého sektoru do financování ODA, k čemuž na evropské úrovni může brexit dopomoci, jelikož s očekávaným úbytkem finančních zdrojů bude EU do budoucna nucena zajistit si nové příjmy, ze kterých lze financovat rozvojovou a humanitární spolupráci (Bond 2017: 12, Ministerstvo zahraničních věcí 2017: 14).

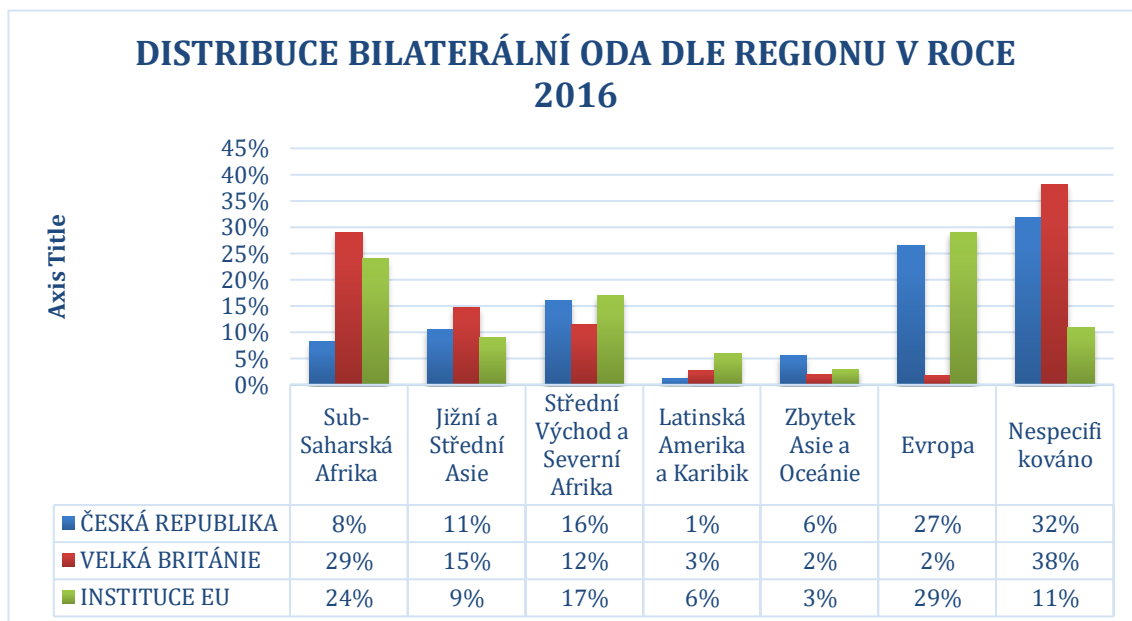
Na prvním grafu na následující straně můžeme vidět porovnání distribuce bilaterální ODA dle regionu v roce 2016 u ČR, Velké Británie a evropských institucí. I přesto, že nezanedbatelná část ODA ČR a Velké Británie je v daném grafu regionálně nespecifikovaná, můžeme si všimnout velmi výrazného rozdílu mezi tím, kolik bilaterální ODA je regionálně alokováno Evropě ze strany ČR a institucí EU a kolik daný procentuální podíl činí u Velké Británie. Evropa jako region je primárním příjemcem bilaterální ODA jak evropských institucí, tak i ČR, zatímco v případě Británie se jedná téměř o pravý opak a primárním příjemcem je zde subsaharská Afrika. Z toho plynou i rozdíly mezi podílem alokované pomoci nejméně rozvinutým zemím (LDC's) oproti těm se středním příjmem (LMIC's⁴, UMIC's⁵), které dominují u EU a ČR, ale naopak u Velké Británie je daný podíl nejmenší.

³ Least developed countries – nejméně rozvinuté země

⁴ Lower middle income countries – země s nižším středním příjmem

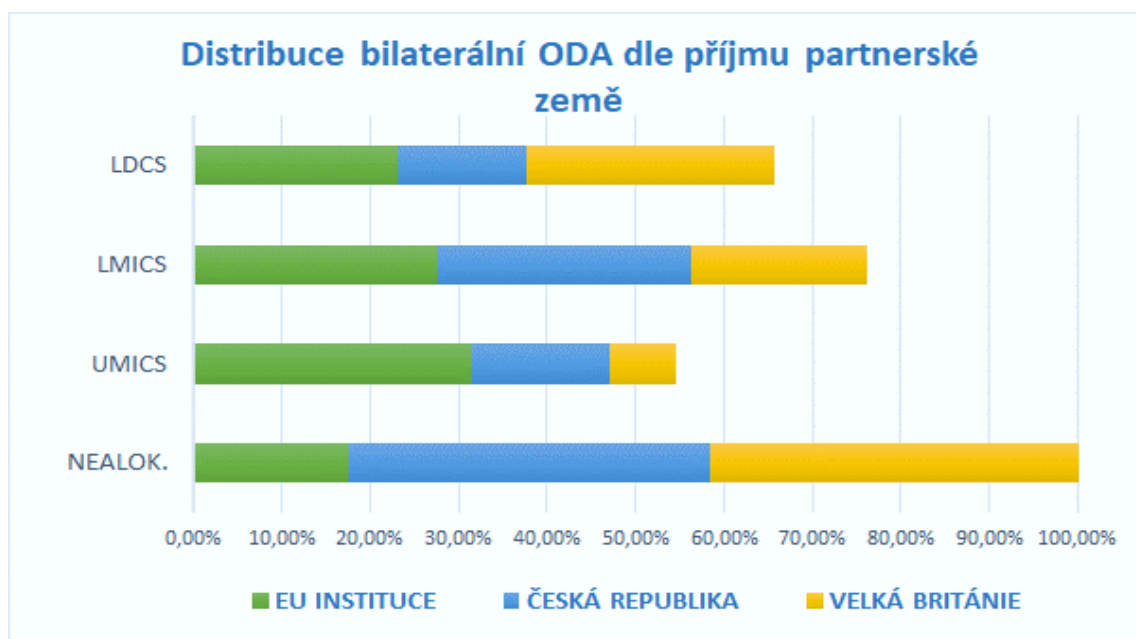
⁵ Upper middle income countries – země s vyšším středním příjmem

Graf 3-B Distribuce bilaterální ODA dle regionu v roce 2019

Zdroj: Vlastní graf zhotovený dle dat OECD 2018b, OECD 2018c, OECD 2018d

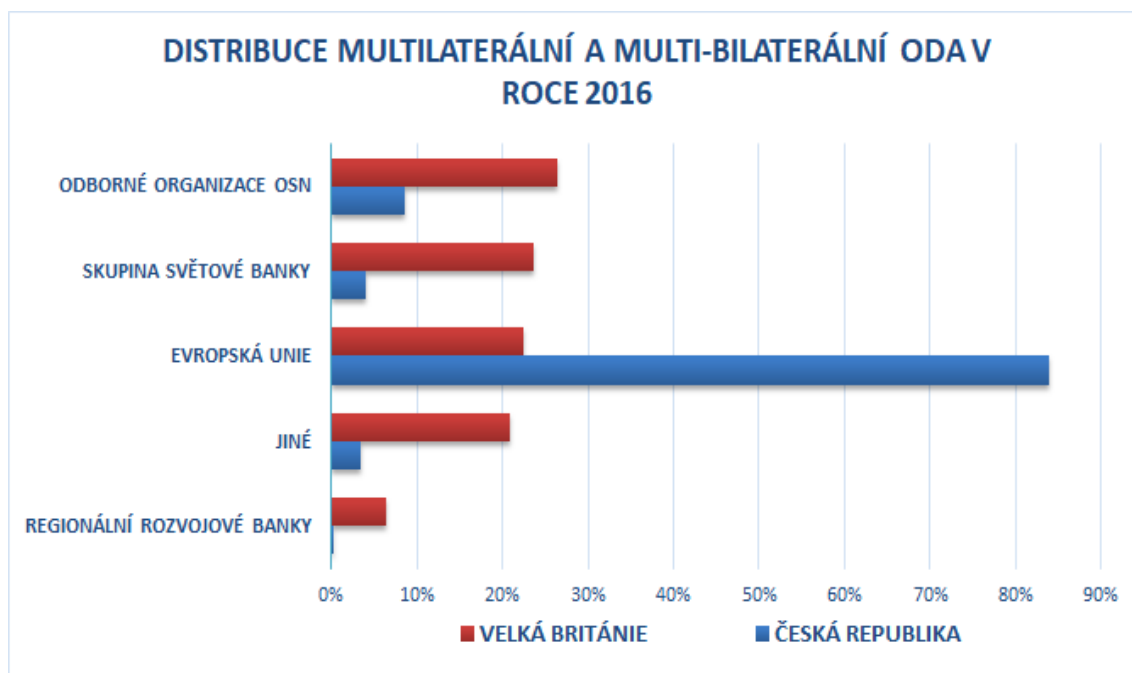
Graf 3-C Distribuce bilaterální ODA dle příjmu partnerské země

Zdroj: Vlastní graf zhotovený dle dat OECD 2018b, OECD 2018c, OECD 2018d

Rozdíly najdeme i v tom, jak velký podíl ze své celkové ODA jsou dané země ochotny alokovat multilaterálně a kolik konkrétně skrze EU. Jak již bylo řečeno v 1. kapitole, to, jestli se státy rozhodnou své prostředky alokovat prostřednictvím multilaterálních systémů, přímo souvisí se skutečností, jak velká existuje pravděpodobnost, že daná země bude mít vliv na rozhodování v dané oblasti spolupráce. S narůstajícím počtem členských zemí v EU a měnícími se vnějšími faktory Velká Británie postupně ztrácela svůj, dříve velmi výrazný, vliv na rozhodování i samotné utváření rozvojové politiky EU. Na grafu níže si můžeme povšimnout výrazného rozdílu mezi ČR a Velkou Británií v distribuci ODA skrze multilaterální systémy. ČR poskytuje až 70 % své celkové ODA multilaterálně z čehož drtivá většina, více jak 80 %, putuje skrze EU (Ministerstvo zahraničních věcí 2017: 14, OECD 2018b, OECD 2018d), zatímco u Velké Británie je téměř stejnou měrou alokováno odborným organizacím OSN, Skupině Světové banky, EU a dalším.

Graf 3-D Distribuce Multilaterální a Multi-bilaterální ODA v roce 2016

Zdroj: Vlastní graf zhotovených dle dat OECD 2018b, OECD 2018d

Z výše zmíněného lze odvodit skutečnost, že způsoby rozvojové politiky ČR a Velké Británie se vcelku liší, cílí na rozdílné regiony a mají rozdílnou motivaci. Jak tedy bylo výše vysvětleno, rozvojová spolupráce Velké Británie a ČR podléhá výrazným vzájemným rozdílům, a navíc absenci bilaterální spolupráce mimo EU. Nadále mění se nejen geografické priority a taktiky mezi rozvojovou spoluprací EU a VB pak poukazují na to, že vliv brexitu na rozvojovou spolupráci ČR z politicko-ideologického hlediska by se mohl pohybovat v rovině naprostého minima celkových dopadů, jelikož aktuální plán budoucího směřování rozvojové spolupráce EU je vcelku v souladu s prioritami ČR.

3.2. Finanční dopady

Jak již bylo zmíněno v 2. kapitole, Velká Británie byla výrazným přispěvatelem do rozpočtu EU, a ještě výraznějším do EDF, jenž se primárně zaměřoval na země AKT. EU může chybějící prostředky získat například zvýšením příspěvků, kterými jsou členské země povinny přispívat do rozpočtu. Další možností, která už sebou ale přináší určité negativní důsledky, je snížení počtu financovaných projektů nebo snížení výše prostředků, které budou alokovány již existujícím programům/projektům (Price 2019: 6).

Nový Víceletý finanční rámec (VFR) na období 2021-27 se tedy pokouší vnést změny do financování zahraniční rozvojové spolupráce EU. Asi nejvýraznější změnou je inkorporace ERF do rozpočtu EU. Velká Británie se vždy vymezovala proti zařazení ERF do rozpočtu EU, jelikož by tím evropské orgány, konkrétně Komise, získaly větší kontrolu nad tím, jakým způsobem a kam by byla distribuována rozvojová pomoc (Price 2019: 7).

Až donedávna byla rozvojová spolupráce EU relativně nepřehlednou změti nespočtu různých finančních nástrojů, ve kterých nebylo jednoduché se orientovat. Vše navíc komplikoval fakt, že rozvojová spolupráce byla ve velké míře financována prostřednictvím Evropského rozvojového fondu, jenž stál mimo

rozpočet EU, a tím i mimo kontrolu Evropského parlamentu (Evropská komise 2020, Küçüksu 2019: 9). Inkorporací ERF spolu s dalšími fondy do rozpočtu EU. Jak již bylo zmíněno, Evropský rozvojový fond spolu s dalšími byly zařazeny pod rozpočet EU. Díky tomu jsou jednotlivé záměry EU rozvojové pomoci mnohem lépe srozumitelné a čitelnější. Stávající síť bezpočtu nástrojů byla sjednocena pod jeden s názvem Sousedství a Svět (NDICI)⁶ (Rada EU 2020). Tento nový nástroj pro financování rozvojové pomoci je rozdělen do tří pilířů. Geografického pilíře, jemuž je alokováno nejvíce, dále tematického pilíře a pilíře rychlé reakce, který poslouží při pohotovém řešení nenadálých a neočekávaných problémů.

Od roku 2014, kdy platil VFR 2014-2020, mohla Evropská komise vytvářet a spravovat unijní svěřenecké fondy v oblasti vnějších aktivit. Tyto multidonorské fondy byly vytvořeny pro náhlé krize či přímo zaměřené na specifické potřeby po zasažení nějakou přírodní katastrofou či ozbrojeným konfliktem. Tím, že se fondy zaměřovaly na nějakou konkrétní problematiku, sebou nesly pár výhod jako například rychlejší reakce na aktuální krize nebo jednodušší koordinaci pomoci. Jedním z takových fondů je například Svěřenecký fond pro Afriku (EUTF), jenž měl za cíl křehké africké státy, se kterými by EU a další dárci mohli řešit migrační otázku přímo v místech vzniku. Tento fond měl také za cíl vytvořit holistický přístup k tomu, jak správně jako dárci podporovat stabilitu v dané partnerské zemi. Od roku 2014 byly čtyři rozvojové fondy zařazeny pod Evropský rozvojový fond, čímž se postavily také mimo rozpočet EU. Výhody, jako například flexibilita či konkrétní zaměření na jednu problematiku, těchto fondů postavených mimo rozpočet EU, nebyly tolik výrazné oproti tomu, jak problematické bylo naplňovat nároky na transparentnost a přehlednost či finanční a legální odpovědnost. Právě v tomto směru přinesl nový finanční rámec velkou změnu. Navíc právě začlenění ERF do rozpočtu EU dává orgánům EU větší pravomoci a obecně větší kontrolu nad distribucí prostředků určených na rozvojovou spolupráci. Evropský parlament i Evropská komise tím tedy získali na pravomocích ohled a alokace zdrojů z ERF,

⁶ Neighbourhood, development and international cooperation instrument

jež byly předtím primárně určeny na rozvojovou spolupráci nejvíce rozvojovým zemím, zejména zemím spadajícím do AKT skupiny, kterým z ERF proudilo až 90 % (OECD 2018, OECD 2020, Küçüksu 2019: 11). Z tohoto důvodu se Velká Británie během svého členství v EU pravidelně vymezovala proti zařazení ERF do rozpočtu EU. Jelikož v EU aktuálně u velké části členských států, zejména u členských států V4, převažují geografické preference se zaměřením na regiony nacházející se blíže či přímo sousedící s EU.

V samotném oficiálním dokumentu Ministerstva financí ČR (2018), ve kterém je stanoven postoj ČR ohledně VFR 2021–27, je vyjádřena podpora navrhované podoby tematického okruhu Sousedství a svět, do nějž spadá i rozvojová spolupráce EU, a souhlasí i s navýšením zdrojů určených pro zahraniční politiku. Postoj ČR k danému tematickému okruhu je popsán konkrétně takto: *“ČR podporuje odpovídající navýšení zdrojů pro posílení pozice EU jako globálního hráče a stabilizaci sousedství EU včetně financování nových výzev. Mezi hlavní priority ČR patří v tomto ohledu **podpora stabilního a prosperujícího sousedství EU** (zejména efektivní předvstupní a sousedská politika včetně podpory Západního Balkánu), **podpora bezpečnosti, lidských práv, stability a odolnosti EU** (kybernetická bezpečnost včetně strategické komunikace, hybridní hrozby, humanitární pomoc a podpora odolnosti partnerských zemí), **řešení migrační krize a odstraňování kořenů migrace v zemích původu** (předcházení nelegální migraci, boj proti pašerákům a obchodování s lidmi, ochrana nuceně vysídlených efektivní rozvojová spolupráce zacílená na podporu zaměstnanosti)”* (Ministerstvo financí 2018: 27). V daném dokumentu jsou zejména otázky migrace velmi často, a to i v postojích ostatních států k novému MFF. Pouze Francie vyjádřila obavy ohledně redukce počtu finančních nástrojů ve VFR tematickém okruhu Sousedství a svět (Ministerstvo financí 2018: 30).

ČR se zavázala a stanovila si jako svůj dlouhodobý cíl dosáhnout 0,33 % HNP, jež bude poskytovat na Oficiální rozvojovou pomoc. (Ministerstvo zahraničních věcí 2017: 6). Zatím je ale naplnění tohoto cíle v nedohlednu, jelikož například za rok 2019 ČR darovala 0,13 % svého HNP (OECD 2020). Celkově, dle rozpočtu ČR

na rok 2021, ČR plánuje přispět do rozpočtu EU částkou 55 miliard korun. V této výsledné částce je zahrnut i příspěvek do ERF o výši 800 milionů korun (Ministerstvo financí 2020: 49). Oproti například roku 2019 se příspěvek ČR do rozpočtu EU zvýšil o 11,4 miliardy, ale příspěvek do ERF se snížil o 200 milionů korun (Ministerstvo financí 2019: 72).

Závěr

Cílem této práce bylo zkoumat případné dopady brexitu na českou rozvojovou spolupráci. Jak bylo zmíněno v úvodu, z důvodu absence bilaterální dohody v oblasti rozvojové spolupráce mezi ČR a VB, se práce zaměřuje prioritně na dopady, které česká rozvojová spolupráce pocítí prostřednictvím EU. Dopady byly zkoumány rozděleně ve třech kategoriích, a to dopady institucionální, politicko-ideologické a finanční. Od nich se pak odvíjely tři výzkumné podcíle. Jako zastřešující koncept k vysvětlení dynamiky v rozhodovacím procesu, programování a alokace rozvojové spolupráce, posloužil koncept evropeizace z perspektivy „top-down“, „bottom-up“ a horizontální „peer to peer“ perspektivy.

Z důvodu velké komplexnosti problematiky možných dopadů a velkého množství ovlivňujících faktorů nebylo možné s jistotou pokrýt všechny dílčí aspekty a nuance těchto dopadů, v rámci tří stanovených kategorií se analyzují pouze ty nejdůležitější. I přestože brexit jistě ovlivní mnohé z politik České republiky a mnohé dané dopady, zmíněné v práci, se dotknou většiny z nich, a ne ve všech případech pouze specificky té politiky rozvojové, což hodnotím jako jedno z hlavních omezení této práce.

Z hlediska institucionálních dopadů, odchod Velké Británie z EU, jež byla silným hráčem, a to zejména v oblasti rozvojové spolupráce, bude mít dopad na rozložení a míru vlivu zájmových koalic, tvořených členskými státy EU, přímo ovlivňujících rozvojovou politiku EU. Změna bude znatelná na několika úrovních, a to jak na té celoevropské, tak i v jednotlivých institucích EU a jejich výborech. Státy, jež nejsou součástí eurozóny, kam spadá i ČR a dříve i Velká Británie, budou možná nuceny čelit marginalizaci a celkovému zhoršení vyjednávací pozice, což se může mít negativní dopad na potenciální úspěšnost prosazování českých priorit v EU, a to nejen priorit týkajících se rozvojové spolupráce. Podobný negativní dopad způsobený Brexitem, tedy možné zhoršení vyjednávací pozice ČR, může nastat, jak bylo v práci popsáno, i v samotných institucích EU. Jakožto menší stát si ČR

přilepší v Radě a v Evropském parlamentu naopak trochu přihorší. Ani v jedné z těchto institucí ale nepůjde o nějakou markantní změnu, která by ČR nějak výrazněji zvýhodňovala či znevýhodňovala.

V rámci politicko-ideologických dopadů se Velká Británie se v historii značně zasadila o celkovou podobu rozvojové spolupráce EU, působila jako pomyslný lídr a inovátor v utváření rozvojové politiky EU, a to zejména co se týče AKT států, z nichž je více jak polovina zároveň i součástí Commonwealthu. S rostoucím počtem členů EU, jež přináší nové preference, a rychle se měnící bezpečnostní situací ve světě, kde je čím dále tím větší pozornost věnována méně vzdáleným regionům a problémům s migrací plynoucích z nich, rozvojová spolupráce EU přirozeně mění své směřování a s příchodem nového milénia Velká Británie postupně ztrácí svůj vliv v rozvojové politice EU a její odchod spíše urychlil to, do jaké podoby rozvojová spolupráce EU směřovala již nějakou dobu. Vývoj rozvojové spolupráce EU se tedy již dlouhodobě vyvíjí ku prospěchu České republiky a jejích preferencí a z tohoto důvodu, dle mého názoru, politicko-ideologické následky absence Velké Británie v EU nebudou až tak markantní.

Nakonec finanční důsledky budou znát zejména na výši příspěvků, které ČR jakožto člen EU je povinna přispívat do rozpočtu. Jelikož Velká Británie patřila mezi jedny z největších přispěvatelů do rozpočtu EU, její odchod se podepíše na financování jednotlivých politik EU a rozpočtu celkově. V roce 2021 se příspěvek ČR do rozpočtu EU navýší oproti roku 2019 o 11,4 miliard korun s tím, že příspěvek do ERF se naopak sníží o 200 milionů. Evropská komise přišla s inovativním Víceletým finančním rámcem, do kterého byl zařazen i Evropský rozvojový fond, jež stál doposud mimo rozpočet a dále výrazně sníženým počtem finančních nástrojů sloužících k financování rozvojové spolupráce a ze kterého proudily finance zejména do AKT zemí. Jelikož Velká Británie byla dlouhodobě v opozici k zařazení ERF do rozpočtu, jelikož tím by nad výslednou alokací získaly větší vliv instituce EU. Zařazení EDF do rozpočtu se tedy může jevit jako jeden z následků brexitu, i přestože se nejedná o hlavní příčinu, jistě jde o jeden z ovlivňujících faktorů, který tento výsledek umožnil. Vzhledem k aktuální

celosvětové situaci, koronavirové krizi či nárůst populismu v evropských zemích, téměř všechny evropské země snižují své výdaje na rozvojovou spolupráci a nejedná se tedy pouze o následek chybějících financí v rozpočtu EU po odchodu Velké Británie.

Seznam literatury

Arts K. – Dickson A. K. eds. (2004). *EU development cooperation: From model to symbol* (Manchester: University Press).

Beneš, V. (2018). Czech Republic. In: Szent-Iványi, B. ed., *Brexit, Post-Brexit Europe and the V4: Potential Impacts, Interests, and Perceptions*. (<http://www.aston.ac.uk/EasySiteWeb/GatewayLink.aspx?alId=363132>, 10. 3. 2021)

Besselink, L. – Swider, K. – Michel, B. (2019). The impact of the UK's withdrawal on the institutional set-up and political dynamics within the EU: *Study requested by the AFCO committee* (Brussels : European Parliament.).

Bond (2017). *The impact of Brexit on UK and EU international development* (https://www.bond.org.uk/sites/default/files/resource-documents/the_impact_of_brexit_on_uk_and_eu_international_development_policy_0.pdf)

Donor Tracker (2020). *United Kingdom* (<https://donortracker.org/country/united-kingdom>, 18. 3. 2021).

Carnegie, A. – Marinov, N. (2017). Foreign Aid, Human Rights, and Democracy Promotion: Evidence from a Natural Experiment. *American Journal of Political Science*, 61(3), 671-683.

Council of the European Union (nedat.). Preparatory Bodies (<https://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies>, 10. 4. 2021).

Council of the European Union (2017). The New European Consensus on Development “Our World, Our Dignity, Our Future”, *Official Journal of the European Union 2017/C 210/01* (<https://www.consilium.europa.eu/media/24011/european-consensus-for-development-st09459en17.pdf>, 9. 4. 2021).

ECFR (2020). *EU Coalition Explorer* (<https://ecfr.eu/special/eucoalitionexplorer/>, 6. 4. 2021).

European Commission (2004). *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - Translating the Monterrey Consensus into practice: the contribution by the European Union*, COM (2004) 150.

European Commission, the (2005) *Financing for Development and Aid Effectiveness. Impact Assessment*. Brussels, SEC (2005) 454.

European Commission (2019). *EU Aid Explorer, Overview* (https://euaidexplorer.ec.europa.eu/content/overview_en, 10. 4. 2021).

European Commission (nedat.a). *EU Aid Explorer, Overview* (https://euaidexplorer.ec.europa.eu/content/overview_en, 26. 3. 2021).

European Commission (nedat.b). *EU expenditure and revenue* (https://ec.europa.eu/budget/graphs/revenue_expenditure.html, 26. 3. 2021).

European Parliament (2020a). *Redistribution of seats in the European Parliament after Brexit* (<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200130IPR71407/redistribution-of-seats-in-the-european-parliament-after-brexit>, 18. 3. 2021).

European Parliament (2020b). *Changes to parliamentary committees and subcommittees* (<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20200129BKG71304/the-new-european-parliament-after-brexit/2/changes-to-parliamentary-committees-and-subcommittees>, 18. 3. 2021).

European Union (2021). *European Parliament* (https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-parliament_en, 18. 3. 2021).

Euroskop (2020). *Veřejná konzultace k východiskům pro priority předsednictví ČR v Radě EU* (<https://www.euroskop.cz/9341/sekce/konzultace-k-vychodiskum-pro-priority/>, 20. 3. 2021)

Euroskop (2018). *OSN* (<https://www.euroskop.cz/9141/sekce/osn/>, 20. 3. 2021).

Evropská komise (2021). *Co je eurozóna?* (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/what-euro-area_cs, 19. 4. 2021).

Evropská Unie (2020). *Rada Evropské unie* (https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/council-eu_cs, 21. 3. 2021).

Evropská komise (nedat.). *Aid Explorer: Recipients* (https://euaidexplorer.ec.europa.eu/content/explore/recipients_en, 10. 3. 2021).

Gowan, R. – Janning, J. ed. et al (2017). *Exploring EU Coalitions* (London: European Council on Foreign Relations).

Henökl, T. – Wahlers, G. (2017). *The Fight for Democracy* (Berlin: Konrad Adenauer Stiftung).

Horký, O. (2010). *The Europeanisation of Development Policy: Acceptance, Accommodation and Resistance Of The Czech Republic* (Bonn: German Development Institute).

Klingebiel, S. – Negre, M. – Morazán, P. (2017). Benefits and the Political Economy of Aid Coordination: The Case of the European Union. *The European Journal of Development Research* 29, s. 144–159.

Küçüksu, A. (2019). The Budgetary Future of Migration and Development Policy in the European Union. *Istituto Affari Internazionali* 19 (15), s. 1.–19.

Lightfoot, S. – Szent-Iványi, B. (2014). Reluctant donors? The Europeanization of International Development Policies in the New Member States. *Journal of Common Market Studies*, 52 (6), s. 1257-1272.

McLean, E. (2012). Donors Preferences and Agent Choice: Delegation of European Development Aid. *International Studies Quarterly* 56 (2), s. 381–395.

Ministerstvo financí České republiky (2018). Rámcová pozice (Stanovisko pro Parlament ČR) (<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=136214>, 27. 4. 2021).

Ministerstvo financí (2018). *Zpráva ke státnímu rozpočtu České republiky na rok 2019*, 15 115/2018/1104-60

Ministerstvo financí (2020). *Zpráva ke státnímu rozpočtu České republiky na rok 2019*, 20014/2020/1104-20.

Müller, P. – De Flers, N. (2009). Applying the Concept of Europeanization to the Study of Foreign Policy: Dimensions and Mechanisms. Working Papers of the Vienna Institute for European integration research (EIF) 5.

OECD (2016). *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Czech Republic 2016* (https://read.oecd-ilibrary.org/development/oecd-development-co-operation-peer-reviews-czech-republic-2016_9789264264939-en#page14, 20. 3. 2021).

OECD (2018a). *OECD Development Co-operation Peer Reviews: European Union 2018* (<https://doi.org/10.1787/9789264309494-en>, 12. 3 2021).

OECD (2018b). *Czech Republic in Development Co-operation Report 2018: Joining Forces to Leave No One Behind* (<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/dcr-2018-23-en/index.html?itemId=/content/component/dcr-2018-23-en>, 22. 3. 2021).

OECD (2018c), *European Union institutions in Development Co-operation Report 2018: Joining Forces to Leave No One Behind* (<https://www.oecd->

ilibrary.org/sites/dcr-2018-25-en/index.html?itemId=/content/component/dcr-2018-25-en, 22. 3. 2021).

OECD (2018d), United Kingdom Development Co-operation Report 2018: Joining Forces to Leave No One Behind (<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/dcr-2018-47-en/index.html?itemId=/content/component/dcr-2018-47-en>, 22. 3. 2021).

OECD (2020a), European Union institutions in *Development Co-operation Profiles*, OECD Publishing, Paris

OECD (2020b), *OECD Development Co-operation Peer Reviews: United Kingdom 2020* (<https://doi.org/10.1787/43b42243-en>, 15. 3. 2021).

OECD (2020c), *Development Co-operation Profiles: United Kingdom* (<https://www.oecd-ilibrary.org/sites/ff4da321-en/index.html?itemId=/content/component/ff4da321-en#section-d1e41699>, 17. 3. 2021).

OECD (2020d). *Development Co-operation Profiles: Czech Republic*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/4e4c3092-en>.

Price, S. (2016). Brexit, Development Aid, and the Commonwealth. *The Round Table*, 105 (5).

Pšeja, P. – Havlik, (2016). Evropeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách. *Sociální studia* 4, s. 7.–14.

Rada Evropské unie (2020). *Nástroj pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci: Coreper potvrdil předběžnou dohodu s Evropským parlamentem* (<https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2020/12/18/neighbourhood-development-and-international-cooperation-instrument-coreper-endorses-provisional-agreement-with-the-european-parliament/>, 25. 3. 2021).

Raunio, T.– Wagner, W. (2020). Contestation over Development Policy in the European Parliament. *JCMS Journal of Common Market Studies*.

Schneider, C. – Tobin, J. (2013). Interest Coalitions and Multilateral Aid Allocation in the European Union. *International Studies Quarterly*, 57 (1), s. 103-114.

Timofejevs Henriksson, P. (2015). Europeanization of Foreign-Aid Policy in Central and East Europe: The Role of EU, External Incentives and Identification in Foreign-Aid Policy Adoption in Latvia and Slovenia 1998–2010, *Journal of European Integration*, 37:4, 433-449.

Úřední věstník Evropské unie C 326/47 (2012a) Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, *čl 4. odst. 4.*

Úřední věstník Evropské unie C 326/47 (2012b) Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie, *čl. 21*

Resume

The goal of this bachelor thesis was to analyse the impacts of Brexit on the czech development cooperation. United Kingdom was one of the main contributors financially and even ideologically to the EU development cooperation and also played its role in decision-making and programming of the EU development cooperation. Due to absence of any bilateral treaty between Czech Republic and United Kingdom, this thesis focuses particularly on impacts which will affect the czech development cooperation through the EU, because up to the 70 % of czech development cooperation goes through the EU. The potential impacts are divided into three categories. The first one is institutional, the second one is political-ideologic and the last one is financial.

Probably the biggest impact will be experienced on the Institutional level and the financial. Institutionally the czech development cooperation will be probably affected by the shift in the dynamics in interest coalitions inside the EU and its institutions and financially more of the czech contribution to the EU budget will be needed after the loss of the revenue which was provided by the United Kingdom.